

Doctrina - Podještědské gymnázium, s.r.o.

Oddíl E – učební osnovy
X.2.B

BIOLOGIE ROZŠÍŘENÁ

X.2.B – Biologie rozšířená

Charakteristika předmětu: **BIOLOGIE ROZŠÍŘENÁ** ve vyšším stupni osmiletého studia

---

Obsah předmětu

Biologie rozšířená vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda RVPG, významně se v ní uplatňuje i oblast Člověk a zdraví. Podává studentům oktávy rozšířený pohled na aktuální témata biologie – obecnou biologii, genetiku a mikrobiologii. Zabývá se i vlivem člověka na přírodu a vzájemnými interakcemi. Vede studenty k pochopení přírodních zákonitostí z hlediska biologie s využitím některých partií učiva zeměpisu, chemie, fyziky. Základem je uvádění všech probíraných témat v širších souvislostech a komplexitě. Významně je do učiva zakomponováno průřezové téma Environmentální výchova.

Časové vymezení předmětu

	vyučovací hodina	cvičení
kvinta	X	X
sexta	X	X
septima	X	X
oktáva	(2)	X

Organizace výuky

Studenti mají možnost volby mezi předmětem biologie (1 hodina týdně) a biologie rozšířená (2 hodiny týdně). Třída oktáva je tak dělená podle výběru studentů. Výuka biologie probíhá v učebně vybavené přírodninami, knihovnou, snímací kamerou, videopřehrávačem, PC s připojením na internet a dataprojektorem. Práce s demonstračními a obrazovými materiály jsou v biologii základním předpokladem pro úspěšné pochopení a zvládnutí učiva.

Výchovné a vzdělávací strategie

Studenti během studia získají přehled o složení, stavbě a funkci buněk. Na základě historických souvislostí a výzkumů si uvědomí kontinuitu vědeckého bádání a podstatu vědecké práce. S využitím vlastních praktických zkušeností odvodí vztahy mezi molekulami i buňkami v souvislostech. Chápou chemickou a biologickou podstatu života, různost životních strategií organismů a roli člověka.

Kompetence k učení

- umožňujeme studentům vyzkoušet různé metody při práci i studiu (samostatná práce, ve dvojicích i skupinách)
- vyhledáváme informace z různých zdrojů (internet, literatura, časopisy, tisk), třídíme je a propojujeme

X.2.B – Biologie rozšířená

- důsledně používáme přesnou terminologii
- vedeme studenty k hledání a nalézání vztahů mezi organismy a k vyvozování závěrů

Kompetence k řešení problémů

- vedeme studenty k aktivnímu hledání řešení problémů v oblasti živé přírody
- využíváme příkladů problémových situací z praktického života

Kompetence komunikativní

- při řešení problému využíváme komunikaci mezi studenty ve třídě
- vedeme studenty ke sdělování logicky a odborně správně formulovaných závěrů
- využíváme sebehodnocení i hodnocení ostatních studentů navzájem

Kompetence sociální a personální

- využíváme práce ve dvojicích při vyhledávání a zpracování informací
- vedeme studenty k dodržování pravidel práce v učebně

Kompetence občanské

- vedeme studenty k pochopení vztahu člověka k přírodě jako celku i k jednotlivým organismům, k chápání základních ekologických souvislostí a environmentálních problémů
  - vybízíme studenty k zaujímání postojů ve vztahu k životnímu prostředí a jeho ochrany
-

X.2.B – Biologie rozšířená

Rozpracování vzdělávacího obsahu vyučovacího předmětu

O K T Á V A		
Učivo	Očekávané výstupy	Poznámky
Obecné vlastnosti organismů <ul style="list-style-type: none"> • živé soustavy 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student na základě dříve získaných znalostí formuluje obecné vlastnosti živých soustav a formuluje společné principy výstavby živé hmoty</i> 	Využití znalostí učiva chemie a fyziky
Organizace živých soustav a klasifikace organismů <ul style="list-style-type: none"> • hierarchie dle složitosti • klasifikace 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student strukturně vyjádří hierarchii živých soustav dle složitosti</i> ○ <i>srovná různé systémy organismů, formuluje jejich podstatu a orientuje se v současném systému</i> ○ <i>chápe systém organismů jako dynamický a stále se upřesňující</i> 	
Buňka <ul style="list-style-type: none"> • buněčná teorie • chemické složení buňky • stavba eukaryotní buňky • mnohobuněčnost • metabolismus buňky • buněčný cyklus • patologie buňky 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student vysvětlí cestu přírodovědného poznání k formulování buněčné teorie</i> ○ <i>vysvětlí význam buněčné teorie pro biologii</i> ○ <i>uvede výsledky práce významných přírodovědců</i> ○ <i>formuluje společné a rozdílné znaky typů buněk</i> ○ <i>charakterizuje chemické složení buněk a význam látek</i> ○ <i>popíše stavbu buňky a vysvětlí funkce organel</i> ○ <i>chápe buňku jako funkční celek</i> ○ <i>vysvětlí význam mnohobuněčnosti</i> ○ <i>charakterizuje typy metabolismu buněk</i> ○ <i>vysvětlí způsoby příjmu a výdeje látek</i> ○ <i>popíše postup buněčného dělení</i> ○ <i>rozliší mitózu a meiózu</i> ○ <i>charakterizuje specializaci a diferenciaci buněk</i> ○ <i>uvede podstatu kancerogeneze</i> ○ <i>vysvětlí vliv vnějších faktorů na buňky</i> 	
Genetika <ul style="list-style-type: none"> • genetická informace a její přenos • chromozomy • Mendelovy zákony • genové interakce a vazba genů • pohlavní chromozomy a dědičnost • cytogenetika • mutace • dědičnost, proměnlivost • genetika populací • genetika člověka • genové inženýrství • GMO • klonování 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student používá přesné pojmy v patřičných souvislostech</i> ○ <i>představí genetiku jako neustále se vyvíjející obor</i> ○ <i>popíše základní principy přenosu genetické informace</i> ○ <i>aktivně pracuje s tabulkou genetického kódu</i> ○ <i>odvodí a na příkladech ukáže základní principy Mendelových zákonů</i> ○ <i>vyjádří souvislost mezi pohlavními chromozomy a dědičností</i> ○ <i>vysvětlí princip přenosu znaků</i> ○ <i>objasní vznik a význam mutací</i> 	

X.2.B – Biologie rozšířená

	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>charakterizuje podstatu genetické rovnováhy a možnosti jejího narušení</i> ○ <i>uvede možnosti studia genetiky člověka a typy dědičnosti</i> ○ <i>vysvětlí podstatu genové analýzy</i> ○ <i>uvede významnější lidské dědičné choroby, jejich podstatu, význam a možnosti léčby</i> ○ <i>objasní princip genových manipulací a jejich možné pozitivní i negativní důsledky</i> ○ <i>zaujímá postoj k tématům moderní genetiky</i> 	
<p>Mikrobiologie</p> <ul style="list-style-type: none"> • bakterie, archea, viry • bakteriální buňka • metabolismus bakterií • bakteriální nákazy člověka • využití bakterií • viry • virové choroby člověka 	<ul style="list-style-type: none"> ○ <i>student rozliší a charakterizuje nebuněčné a prokaryotní organismy</i> ○ <i>popíše stavbu bakteriální buňky a funkce jejích součástí</i> ○ <i>vysvětlí základní rysy bakteriálních typů metabolismu a jejich možných využití člověkem</i> ○ <i>zhodnotí možnosti zásahů proti bakteriím z hlediska medicíny</i> ○ <i>ozřejmí význam bakterií pro život na Zemi</i> ○ <i>srovná typy bakteriálních nálezů člověka a uvede významné nemoci, jejich projevy a možnosti léčby a prevence</i> ○ <i>představí příklady průmyslového využití bakterií, biotechnologie</i> ○ <i>popíše stavbu virionů a postup virové infekce u různých skupin virů</i> ○ <i>srovná různé virové nákazy člověka, jejich projevy, přenos a možnosti léčby a prevence</i> ○ <i>uvede význam i jiných mobilních genetických elementů a prionů</i> 	<p>Učivo částečně vychází ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (péče o zdraví)</p> <p>Realizováno PT Environmentální výchova</p>